

פרק ה' - מצות ביעור

נצטוונו בתורה לבער מן הבית יבול שביעית, כאשר מגיע זמן שנגמר היבול בשדות. אך היבול אינו נאסר באכילה אם קויים בו מצוות ביעור, וכדלהלן.¹

אופן הביעור:

א.

1. הביעור נעשה ע"י שבעל הבית מוציא את היבול מביתו למקום ציבורי שאינו שמור, ומפקיר את היבול בפני שלושה אנשים.²
2. אפשרות נוספת היא לחלק את היבול לאנשים אחרים שאין להם מזון שלוש סעודות, בתנאי שלא ייתן לאחד יותר ממזון שלוש סעודות.³
3. ההפקר צריך להיעשות ע"י בעל הבית ולא ע"י שליח.⁴
4. אחר ההפקר יכול לשוב ולקחת לביתו בכל כמות שירצה וינהג בהם קדו"ש.⁵

ב.

מה חייב בביעור

1. כל מאכל אדם ומאכל בהמה, וכן שיירי מאכל שיש בהם קדושת שביעית (וכנ"ל פרק ג' סעיף יא), בשמים, מיני צבע ומאור, חייבים בביעור.⁶
2. יבול שאינו ראוי למאכל בהמה, אינו חייב בביעור.⁷
3. תערובת של יבול שביעית שנתערב ביבול שאינו של שביעית, אם היבול שביעית נתן טעם בתערובת כולה, חייבת בביעור כולה.⁸
4. כלים שהתבשלו בהם יבול שביעית לפני זמן הביעור, אינם צריכים ביעור או הגעלה כשמגיע זמן הביעור.⁹
5. "דמי שביעית" וכן דברי מאכל שחלה עליהם קדושת שביעית ע"י שהוחלפו ביבול שביעית, חייבים בביעור.¹⁰
6. יבול שהוא הפקר בין תלוש מהקרקע בין מחובר, אינו חייב בביעור, בתנאי שהיה הפקר לכל בזמן הביעור.¹¹
7. יבול של אוצר בי"ד, כל עוד שנמצא בידי שלוחי בי"ד בזמן הביעור, אינו חייב בביעור. ואם הגיע לידי הציבור לאחר זמן הביעור, פטור מביעור.¹²

ג. זמן הביעור

1. בזמן שנגמר גידול היבול ממין מסוים בשדה או שנשאר יבול ונרקב עד כדי שאינו ראוי למאכל בהמה, אותו יום, עד שקיעת החמה הוא זמן הביעור לאותו מין.¹³
2. יש מינים שזמנם נקבע על פי דברי חז"ל: תמרים בפורים, בזיתים ושמן בשבועות, בענבים ויין בפסח, ובתאנים בחנוכה.¹⁴
3. דמי שביעית או מאכלים שנתפסו בהם קדושת שביעית ע"י שהוחלפו ביבול שביעית, זמן ביעורם כזמן אותו המין שהוחלפו בו או שולמו בעבורו.¹⁵
4. שדות שבעליהם לא הפקירום כדין, שנותרו בהם יבולים, לא מתחשבים בהם לחישוב זמן הביעור.¹⁶
5. יבול של שנה שמינית שקיים בשדות אינו נחשב, אומנם ירקות שהגיעו לעונת המעשרות בשביעית אף שנגמר גידולם בשמינית ואין בהם קדושת שביעית, אעפ"כ נחשבים כמצויים בשדה, וכל עוד שלא נגמרו אף הם, לא חלה חובת ביעור.¹⁷
6. במינים שיש ספק מהו זמן ביעורם יש להפקיר בכל יום מימות הספק, ויכול לחזור ולזכות בהם אחר ההפקר.¹⁸

ד. הגיע זמן הביעור, ונשאר בידו מזון שלוש סעודות לו ולבני ביתו אינו צריך לבערם.¹⁹

וכמות שלוש סעודות נקבעת לפי הדרך שרגיל לאוכלם, ולכן אי אפשר לחשב מין אחד שיאכל רק אותו לשלוש סעודות שלימות, אלא בכמות הרגילה. לדוגמא: אם נשארו בידו תפוחים והגיע זמן ביעורם, ישאיר כמות תפוחים שרגיל לאכול הוא ובני ביתו במשך שלוש סעודות שאוכל בהם גם מאכלים אחרים.²⁰

ה. יבול שביעית שהתחייב בביעור, ולא ביער, נאסר באכילה וצריך לאבדו, וכן הדין בדמי שביעית שלא התבערו בזמנם.²¹ אומנם אם היה היבול בידי נוכרי בזמן הביעור, לא נאסר, וביום שהגיע לידי ישראל חייב להפקירם ויוכל לזכות בהם שוב ומותרים.²³